

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри економіки,
менеджменту та комерційної діяльності

Андрощук Ілони Олександрівни

на дисертаційну роботу

ВАРИГИ ДАНИЛА ОЛЕГОВИЧА

«Інноваційна політика формування та розвитку підприємств в умовах глобалізаційних викликів», що подається на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

1. Актуальність теми та її науково-практична значущість.

Дисертаційна робота Вариги Данила Олеговича присвячена вирішенню актуальної наукової проблематики – розробленню теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо формування та розвитку інноваційної політики підприємств в умовах глобалізаційних викликів.

Актуальність теми зумовлена тим, що сучасний етап розвитку економіки характеризується поглибленням глобалізаційних процесів, посиленням міжнародної конкуренції, стрімкою цифровізацією та необхідністю забезпечення інноваційного типу розвитку підприємств. В умовах воєнних викликів та потреби післявоєнного відновлення України інноваційна політика підприємств набуває стратегічного значення як інструмент адаптації, модернізації та інтеграції у глобальні економічні процеси. За таких умов формування ефективної інноваційної політики виступає не лише чинником підвищення конкурентоспроможності підприємств, а й важливою передумовою забезпечення стійкого розвитку національної економіки. Отже, тема дисертаційної роботи є своєчасною, актуальною та має вагомим науковим і практичним значенням.

2. Аналіз наукових здобутків та результатів за розділами.

У першому розділі дисертаційної роботи розкрито теоретико-методологічні засади формування інноваційної політики розвитку підприємств. Автором систематизовано наукові підходи до економічного розвитку підприємств на інноваційних засадах, уточнено сутність категорії

«економічний розвиток» як цілеспрямованого процесу якісних і кількісних змін (стор. 27-29). Важливим результатом є виокремлення п'яти ключових компонентів економічного розвитку підприємства: ресурсного, виробничо-технологічного, фінансово-економічного, організаційно-управлінського та інноваційно-стратегічного. Обґрунтовано роль інноваційної політики як інтегрованої складової стратегічного управління підприємством, що забезпечує його адаптацію до глобалізаційних викликів.

У другому розділі проведено комплексний аналіз стану та динаміки інноваційної діяльності підприємств України. Автором виявлено ключові тенденції розвитку інноваційної активності, зокрема наявність структурного дисбалансу між рівнем інноваційної активності та ефективністю її комерціалізації (стор. 107-109). Здійснено систематизацію факторів, що впливають на інноваційну спроможність підприємств, з виокремленням факторів прямого та опосередкованого впливу (стор. 114-129). Проведений компаративний аналіз інноваційного потенціалу України та країн ЄС дозволив визначити напрями адаптації європейського досвіду до національних умов.

У третьому розділі (стор. 154-209) обґрунтовано організаційно-економічний механізм формування інноваційної політики підприємств як динамічну управлінську платформу. Запропоновано управлінську модель «актор–процес–результат», що систематизує взаємозв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності та результатами її реалізації.

Особливу увагу приділено ролі цифровізації економіки як каталізатора інноваційного розвитку (стор. 174-191), що сприяє оптимізації інноваційних процесів, зниженню трансакційних витрат і підвищенню ефективності управління. Також обґрунтовано інституційні та економічні передумови інтеграції підприємств у глобальні інноваційні мережі (стор. 199-201).

3. Практична цінність та впровадження результатів.

Практична значущість роботи полягає у формуванні комплексного, системно структурованого та багаторівневого інструментарію реалізації інноваційної політики розвитку підприємств, який охоплює економічні,

організаційні, інституційні та цифрові механізми впливу на інноваційну діяльність у контексті глобалізаційних викликів.

Зокрема, автором запропоновано удосконалений інструментарій оцінювання інноваційної спроможності підприємств, який базується на інтеграції національних статистичних показників із міжнародними індексами інноваційного розвитку, що забезпечує підвищення об'єктивності оцінювання та можливість порівняння результатів у глобальному контексті. Важливим практичним результатом є також систематизація факторів інноваційного розвитку підприємств із виділенням факторів прямого та опосередкованого впливу, що дозволяє формувати більш обґрунтовані управлінські рішення у сфері інноваційної діяльності.

Запропонований організаційно-економічний механізм формування інноваційної політики підприємств має прикладну спрямованість і передбачає інтеграцію цифрових інструментів управління, платформних моделей взаємодії та інституційних механізмів підтримки інновацій. Його реалізація сприяє оптимізації інноваційних процесів, зниженню трансакційних витрат, підвищенню ефективності управління та формуванню передумов для активної інтеграції підприємств у глобальні інноваційні мережі.

Особливу практичну цінність становить розроблена управлінська модель «актор-процес-результат», яка дозволяє систематизувати взаємозв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності, процесами впровадження інновацій та отриманими результатами, що забезпечує підвищення прозорості управлінських рішень і ефективності реалізації інноваційної політики на рівні підприємств. Запропонований інструментарій забезпечує перехід від фрагментарного та реактивного управління інноваційною діяльністю до системної політики формування конкурентних переваг підприємств у глобальному середовищі. Це, зокрема, передбачає створення сприятливих умов для технологічної модернізації, розвитку інноваційного потенціалу, активізації інвестиційної діяльності, а також підвищення адаптивності підприємств до динамічних змін зовнішнього середовища.

Практичне значення результатів дослідження також полягає у можливості їх використання органами державної влади та місцевого самоврядування при формуванні державної та регіональної інноваційної політики, розробленні стратегій економічного розвитку, програм підтримки підприємництва, цифрової трансформації економіки та інтеграції у європейський економічний простір. Запропоновані підходи можуть бути застосовані у діяльності інституцій розвитку, бізнес-структур, галузевих об'єднань та освітніх установ, що сприятиме формуванню ефективної інноваційної екосистеми.

У контексті глобалізаційних викликів та післявоєнного відновлення України результати дослідження мають стратегічне значення, оскільки дозволяють розглядати інноваційну політику підприємств як ключовий інструмент підвищення конкурентоспроможності національної економіки, її технологічної модернізації та інтеграції у глобальні інноваційні процеси.

Ефективність та значущість розробок здобувача підтверджується їх впровадженням у діяльність таких установ та організацій: Агенції регіонального розвитку Кіровоградської області (довідка № 47/01-24 від 12.11.2025 р.) - при розробленні регіональних програм підтримки інноваційної діяльності та розвитку підприємництва; Кіровоградської регіональної торгово-промислової палати (довідка № 1101-3/25/341.1 від 05.11.2025 р.) - у процесі консультування підприємств щодо підвищення їх інноваційної спроможності та інтеграції у міжнародні ринки; компанії RESILUX (довідка № 161 від 23.10.2025 р.) та ТзОВ «Новагро-сервіс» (довідка № 20250110011 від 04.11.2025 р.) - при формуванні та реалізації внутрішніх програм інноваційного розвитку підприємств.

Крім того, теоретичні та методичні результати дослідження впроваджено в освітній процес Центральноукраїнського національного технічного університету (довідка № 08-119/14-1848/1 від 25.12.2025 р.) при викладанні дисциплін економічного та управлінського спрямування.

Таким чином, практичні результати дисертації мають комплексний, системний та стратегічно орієнтований характер, що дозволяє використовувати їх як на рівні окремих підприємств, так і при формуванні державної політики у сфері інноваційного розвитку та забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

4. Повнота відображення результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні результати дисертації опубліковано у 9 наукових працях, з яких 6 статей – у фахових виданнях України категорії Б та 3 – у матеріалах конференцій. Публікації відображають основний зміст дослідження та відповідають вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (248 найменування). Повний обсяг роботи становить 256 сторінку. Робота містить 15 рисунки і 44 таблиць.

6. Окремі дискусійні питання і зауваження:

Проведений ґрунтовний аналіз дисертаційної роботи Вариги Данила Олеговича дає підстави для висловлення ряду зауважень, які мають переважно дискусійний характер та потребують додаткового уточнення і поглиблення:

1. У першому розділі (пп. 1.1-1.3) автор здійснює систематизацію теоретичних підходів до економічного розвитку підприємств та інноваційної політики, зокрема з урахуванням впливу глобалізаційних викликів. Водночас, попри ґрунтовність теоретичного огляду, доцільно було б чіткіше структурувати авторський внесок у розвиток понятійно-категорійного апарату, зокрема шляхом більш явного порівняння запропонованих визначень із існуючими у світовій науковій літературі, що дозволило б посилити рівень наукової новизни дослідження.

2. При проведенні аналізу стану та динаміки інноваційної активності підприємств України (пп. 2.1-2.2) автор використовує значний масив

статистичних даних та аналітичних матеріалів. Разом з тим, дослідження виграло б від більш широкого застосування сучасних економіко-математичних методів, зокрема регресійного аналізу, панельних моделей або сценарного прогнозування, що дозволило б не лише описати тенденції, а й встановити причинно-наслідкові зв'язки між факторами інноваційного розвитку.

3. У підрозділі 2.3, присвяченому компаративному аналізу інноваційної спроможності України та країн ЄС, автор обґрунтовує можливості адаптації європейського досвіду. Водночас доцільно було б більш детально розкрити обмеження такої адаптації, зокрема з урахуванням інституційних, фінансових та воєнних факторів, що впливають на національну економіку, що підвищило б реалістичність і прикладну значущість висновків.

4. Запропонований у третьому розділі організаційно-економічний механізм формування інноваційної політики підприємств (п. 3.1) є концептуально цілісним і логічно обґрунтованим. Разом з тим, він потребує подальшої операціоналізації, зокрема через конкретизацію інструментів впровадження, алгоритмів прийняття управлінських рішень та розрахунку показників ефективності, що дозволило б підвищити практичну придатність запропонованої моделі.

5. У підрозділах 3.2-3.3 автор значну увагу приділяє ролі цифровізації та інтеграції у глобальні інноваційні мережі як ключових факторів розвитку підприємств. Водночас зазначені положення доцільно було б доповнити більш детальним аналізом ризиків цифрової трансформації (кіберзагрози, технологічна залежність, нерівність доступу до цифрових ресурсів), а також механізмів їх мінімізації, що дозволило б зробити дослідження більш комплексним і збалансованим.

Поряд із тим, вищезазначені зауваження не знижують загальної наукової та практичної цінності дисертаційної роботи, оскільки мають переважно дискусійний характер і можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях, спрямованих на поглиблення теоретико-методологічних і прикладних аспектів формування інноваційної політики підприємств.

7. Загальний висновок.

Дисертація Вариги Данили Олеговича «Інноваційна політика формування та розвитку підприємств в умовах глобалізаційних викликів» є завершеною науковою працею, виконаною на високому теоретико-методичному рівні. Отримані результати мають суттєву наукову новизну та практичну цінність. Основні наукові результати та пропозиції дослідження належним чином обґрунтовано, опубліковано у наукових фахових статтях та апробовано на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» і може бути подана на розгляд разової спеціалізованої вченої ради для захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 - Економіка (галузь знань 05 - Соціальні та поведінкові науки).

Рецензент:

Кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, менеджменту
та комерційної діяльності

Ілона АНДРОЩУК

Підпис Ілони Андрощук засвідчую:

Проректор з наукової роботи та
міжнародних зв'язків
Центральноукраїнського національного
технічного університету

Андрій ТИХИЙ

